

LA FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA: 50 ANYS D'HISTÒRIA

JORDI CASASSAS YMBERT

18 d'abril del 2024

Catedràtic de la UB (Universitat de Barcelona)

jcasassas@ateneu.ub.edu

ORCID ID.: <https://orcid.org/0000-0003-2399-5330>

Benvolgudes autoritat i altres ex-autoritats, amigues i amics.

Els qui hem fet conferències i altres coses semblants en alguna ocasió o altra hem dit allò de «potser no soc jo el més indicat per a parlar-vos», o també allò que «altres podrien fer-ho millor que no pas jo», etc. (No crec que una cosa semblant s'hagi dit mai a l'inici d'un curs universitari, però això és una altra cosa.) Doncs bé, jo haig de començar amb una d'aquestes declaracions de falsa humilitat, però és que veig a la sala companys que ho podrien fer millor que jo. Però, com que per alguna raó em van escollir a mi, m'hi haig de posar. Segur que em deixaré molts noms i cometré algunes imprecisions; ja em sabran perdonar els afectats, però els haig de dir que al darrere no hi ha cap malvolença personal, encara que això sembli estrany en un medi universitari.

El primer que haig de dir és que la nostra Facultat fa 50 anys només administratius. Els estudis que s'hi imparteixen eren presents molt temps abans en el si de la Facultat de Filosofia i Lletres. Volia començar per aquí per poder dir que la dispersió de facultats, fins i tot des del punt de vista geogràfic, no ha afavorit precisament el desenvolupament de les humanitats a casa nostra. Sé que la cosa és molt més complexa, com sempre passa, i que aquesta manca d'interrelació també es va incrementar amb la separació física dels departaments i, sobretot, amb el 'campi qui pugui' provocat per la individualització dels currículums i de les promocions acadèmiques.

Com a tal Facultat, la de Geografia i Història penso que va ser filla, com a mínim, de tres circumstàncies. Una de naturalesa si es vol biològica, doncs cap a l'inici dels anys seixanta va arribar a la Universitat l'onada dels fills del *baby boom* de la postguerra i la Facultat de Filosofia i Lletres ja superava els 5.000 estudiants, xifra que desbordava la capacitat

de gestió d'aquell moment. En segon lloc, va ser fruit dels intents interns de renovació universitària amb la participació de professors i estudiants i que, en el pla concret, es van materialitzar en el denominat Pla Maluquer. I en tercer lloc, com no podia ser d'altra manera en el nostre país, de la intervenció ministerial 'benefactora' que modificava el Pla propi i ordenava, a més, la divisió de la Facultat en quatre de noves.

De la primera circumstància, la biològica, voldria afegir que aquest creixement va provocar l'ingrés de molts professors joves (entre ells el de qui us parla, el gener del ' julià' 1974), cosa que per a bé o per a mal va canviar força la fesomia de la Universitat i va posar en marxa el denominat moviment dels PNN que, a part les reivindicacions concretes, va tenir la virtut de generar un gruix de professors que compartíem una idea similar d'Universitat al servei del país. Cal dir que el creixement no va parar, atès que el gran augment de l'atur provocat pels efectes de la crisi global del 1973 va comportar el creixement de l'alumnat que ingressava, especialment, a les nostres facultats. Això va acabar de consolidar els denominats estudis nocturns, iniciats durant el deganat de Joan Vilà i Valentí el 1968-1969.

El denominat Pla Maluquer va ser realment important en molts sentits i va connectar amb les aspiracions renovadores de l'antifranquisme, tant present a la nostra Universitat. En el fons va traduir la voluntat de recuperar l'esperit de la vella Universitat Autònoma republicana dirigida pel rector Jaume Serra i Húnter i el degà de Lletres Pere Bosch i Gimpera. Va significar la recuperació de la llibertat perquè els alumnes, convenientment tutoritzats, poguessin escollir els seus itineraris acadèmics; la introducció del treball pràctic; i el lligam entre la recerca i la docència que Bosch Gimpera havia importat de la Universitat Humboldt alemanya abans de la Gran Guerra. El moment, els anys 1968 i 1969, era realment convuls: el 1966 la Capuxinada havia posat en marxa el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la UB seguit d'una important repressió a professors i estudiants i d'una agitació constant que va culminar el gener del 1969 amb la 'caiguda' del bust del dictador i d'una bandera espanyola a la Gran Via, cosa que va comportar el tancament automàtic de la Universitat.

El desembre del 1968 el degà Maluquer havia anunciat a la Facultat la seva intenció de reformar el pla d'estudis; va comptar amb l'ajuda del seu company, el Dr. Pericot, i d'altres professors més joves com l'enyorat Josep Florit. El Pla va ser aprovat pel ministre J. Luis Villar Palasí el 19 de setembre del 1969 i es va començar a aplicar el mateix curs 1969-1970. Aquest Pla preveia la introducció d'assignatures sobre Catalunya; implicava superar els dos primers cursos comuns amb només 10 assignatures de tipus A i la posterior adscripció a una especialitat que fixava les seves línies fonamentals d'obligatorietat durant els tres anys finals: la resta, fins a 18 assignatures o 16 amb tesina de llicenciatura, podien ser escollides per l'alumne entre l'oferta d'assignatures B i altres de tipus monogràfic i més especialitzades, que s'identificaven com a assignatures C. Per cert, que en una ocasió que vam seure de costat en una Junta de Facultat el 'vell Maluquer' em va dir fins quin punt s'equivocaven els professors consagrats que es refugiaven en la comoditat de la docència

C coincident amb la seva recerca particular deixant per als professors joves la responsabilitat de les assignatures més generals, de caràcter introductori i obligatòries en els cursos comuns (per tant amb major aflluència d'alumnat); ell pensava que eren els 'consagrats' a qui corresponia impartir la generalitat introductòria i, d'aquesta manera, engrescar als alumnes cap a les seves respectives especialitats. El Pla també va preveure els estudis de Geografia com a especialitat independent.

Poc després, la Junta de Numeraris de la Facultat de Filosofia i Lletres va protestar contra la imposició del que es va conèixer com el Pla Suárez (nom del director general d'*Enseñanza Superior* que el va dissenyar) anunciat tot just el curs 1971-1972; per a ells significava un clar retrocés. Com era lògic segons la llei de l'embut i del *trágala* arribat sempre des de dalt i del tot habitual a l'Espanya de Franco, el Pla va tirar endavant i, lligat amb ell, el juliol del 1973 va arribar el decret que dividia el tronc comú en quatre noves Facultats: la de Filologia, la de Ciències de l'Educació, la de Filosofia i la de Geografia i Història. La nova normativa es va fer efectiva definitivament el curs 1976-1977, no sense tensions i resistències

Per preparar aquesta intervenció vaig voler comprovar què deien els meus títols universitaris que, com tothom, guardo en un tub ple de pols, i vaig comprovar que d'una manera o altra reflectien aquesta transició: em vaig llicenciar el 1973, un any després d'acabar la carrera, i el títol especificava Facultat de Filosofia i Lletres Secció d'Història Moderna; el doctorat, el setembre de 1977, reflectia la mateixa filiació; en canvi, el Diploma de Premi Extraordinari, del mateix 1977, ja especificava Facultat de Geografia i Història, però la secció era la genèrica Secció d'Història que es va mantenir com una especialitat més. Tot amb tot, quan el novembre del 1989 vaig guanyar la càtedra, aquesta ja va ser d'Història Contemporània i vaig respirar tranquil perquè pensava que fins aleshores havia viscut en la il·legalitat. Els camins administratius universitaris son infinits, com els del senyor.

La transició també va afectar l'espai físic de la nova Facultat. Fins al curs 1976-1977 se'n va mantenir la dispersió. Els departaments estaven malgirbats i dispersos per l'Edifici Històric; la majoria de les classes també, fins i tot utilitzant algunes aules del Pati de Ciències, mentre que algunes altres ja es començaven a impartir en els dits 'barracons de Pedralbes'. Fins i tot es va posar un microbús llançadora per portar als professors cap a les Corts. El curs 1976-1977 es va iniciar el trasllat al que es va conèixer com l'Edifici Cúpules, obra dels arquitectes Carmona-Carbonell-Valdecasas, exemple destacat del denominat 'brutalisme' arquitectònic que s'havia imposat per Europa occidental després de la Segona Guerra Mundial. Des del meu punt de vista absolutament diletant, penso que al conjunt li esqueia bé el terme 'brutalisme': tres torres de diferent alçada amb aules a la planta baixa i el subsòl, passadissos sense cap gràcia i la distribució dels departaments per pisos; un pàrquing amb dos grans mòduls, on normalment s'impartien els ensenyaments introductoris; un únic edifici rectangular, on es localitzaven els deganats, les sales de juntes i

l'administració; i un edifici circular (conegut com el *platillo volante*, així, en català fabrià), que servia de biblioteca. A cada pis de les torres, i per descomptat a la Biblioteca, hi predominaven les parets circulars, adequades com sap tothom per a col·locar-hi llibreries.

En aquest conjunt, s'hi van instal·lar les facultats de Geografia i Història i la de Filosofia, incloent-hi els estudis de Psicologia fins que no es va enllestir el Campus Mundet. Recordo amb gran simpatia veure circular pels passadissos el gran professor Miquel Siguán i el seu característic caminar 'deconstruït', qui en aquell moment importava a l'ensenyament català el fonamental model quebequès de la 'immersió lingüística'. Anys més tard també recordo la sorpresa que em va fer veure sovint l'estudiant de filosofia Lluís M. Xirinacs vestit amb un 'trajo' impecable.

Pel que fa a la nostra Facultat, el primer degà va ser el professor Antonio Palomeque Torres, inicialment professor d'institut passat a la Universitat a mitjan anys quaranta, una persona excel·lent que a l'Edifici Històric es va fer famós per la concorregudíssima classe en què cada curs li tocava explicar la cultura i 'l'escriptura' en la societat prehistòrica. Quan a tots ens va colpir la mort del nostre company i professor d'història Joan Camps, només amb 28 anys, la insistència del jove Jesús Contreras i la bona disposició del degà assoliren un ajut a la família de 500.000 pessetes. Ràpidament el doctor Palomeque va ser substituït per Emili Giralt i Raventós, que va ser degà entre els anys 1977 i 1980. Giralt formava part del grup de professors, juntament amb Miquel Tarradell, Pere de Palol o Manuel Riu, retornats a la Universitat de Barcelona després d'un periple acadèmic per la Península; en aquest cas venia de València i va representar l'obertura progressista després de la mort del dictador: ell va liderar la confecció d'un nou pla d'estudis que corregia el Pla Suárez i el tornava a acostar al Pla Maluquer i sota el seu mandat, entre altres, es van separar les especialitats d'Història Moderna i d'Història Contemporània.

L'època seguia essent convulsa, amb un alumnat força polititzat i el moviment dels professors PNN en plena efervescència; molts dels seus membres havien estat alumnes de la primera promoció de les diferents especialitats, acabats de llicenciar el 1972. Les Juntes de Facultat eren obertes i assembleàries, sovint amb força soroll, parlaments 'd'alta càrrega política', aplaudiments i desaprovacions sonores, etc. Recordo un dia que estàvem asseguts gairebé al final de l'auditori en Josep Florit i jo i *en un momento dado* ens va distreure un soroll de succions molt característic: ens vam girar amb discreció i ens vam trobar amb el somriure de l'entranyable professora i antropòloga Josefina Roma, que donava mamar a un dels seus innombrables fills: era una avançada del seu temps, que cada any ens regalava per Nadal un goig fet i editat per ella mateixa, ocasió que tots esperàvem amb gran il·lusió i tendresa.

En aquest ambient ens vam fer grans, els uns més que els altres per descomptat. Durant força temps va persistir el predomini dels catedràtics 'fundadors' dels nous departaments, a finals dels seixanta i a l'empara del Pla Maluquer. Al Departament d'Art hi havia el professor Santiago Alcolea, que va manar fins a la jubilació als anys vuitanta. A part de la

incorporació de professorat jove (amb una gran representació femenina), el doctor Alcolea va tenir l'encert d'integrar gent de fora de la Universitat però de gran prestigi ciutadà, com ara Alexandre Cirici, Francesc Miralles, Miquel Porter, Oriol Martorell, Frederic Pau Verrier o Ricard Salvat, entre els més destacats. A Geografia, el Departament el va crear (l'any 1966 com una secció) i dirigir els primers quinze anys Joan Vilà i Valentí, amb la col·laboració destacada de Salvador Llobet i de professors com Maria de Bolòs, Horacio Capel, J.L. Albentosa o Tomàs Vidal; ràpidament s'incorporaren alumnes de la primera promoció, com ara Lluís Casassas, Carles Carreras, Pedro Clavero o Roser Majoral, entre altres. El curs 1986-1987, aquest Departament, que vivia en una gran harmonia interior, va creure oportú dividir-se en dos: un de Geografia Física i Geografia Regional i un altre de Geografia Humana.

Al Departament d'Història Moderna l'empremta de Vicens Vives s'havia difuminat d'una manera ben sorprenent: això ens portaria molt lluny, a un altre excurs de naturalesa política local que ara no ve a tomb. Fins l'any 1969 hi va predominar l'opusdeista Valentín Vázquez de Prada, persona molt atenta i formal, que caminava amb un posat que a mi sempre em va fer pensar que s'havia empassat un pal d'escombria. Al seu costat i fins al 1971 hi havia José Manuel Cuenca Toribio, terrorífic amb els estudiants per la duresa dels seus exàmens orals (tots en tenim anècdotes). En aquell moment inicial els professors joves eren els doctors Pere Moles, que després dirigiria el Departament força anys, i Carlos Martínez Shaw, destacat marxista i entusiasta introductor de la matèria "Metodologia de les Ciències Socials", que veient la seva orientació 'formadora' de ments necessitades, alguns denominàvem (respectuosament) "Meteorologia de les Ciències Socials". Ara no recordo si aquella iniciativa va ser un intent de passar pàgina o de perpetuar el llegat de l'obra de Marta Harnecker *Los conceptos elementales del materialismo histórico* (no em surt de dir-ho en català) aparegut en llengua castellana tot just el 1969. En qualsevol cas no va tenir gaire èxit doncs aquest llibre terrible el 2007 va arribar a la 65ª edició en llengua castellana. Els camins del pensament occidental també són infinits i si, com em temo, el fenomen va venir motivat en gran part per la pulsio del mercat sudamericà, aleshores caldrà revisar el ventall dels crims colonials comesos per Espanya en aquelles terres. Perdoneu aquest nou excurs que ben segur es deu a la meva ancianitat acadèmica.

Un altre departament que teòricament tenia a veure amb l'herència de Vicens Vives va ser el d'Història Contemporània. La relació de Vicens amb la nostra Facultat és, si més no, força curiosa, potser perquè ell mateix va acabar preferint el món dels economistes, més influent que no pas el de la història. Durant la meua carrera, i consti que anava força a classe (quan n'hi havia), de fet entre els anys 1966 i 1972, puc dir que només un professor ens va parlar de Vicens i, com en tants altres camps ens vam haver de fabricar el coneixement d'aquest historiador a posteriori i per compte propi. Al Departament hi havia el ja citat doctor Palomeque, el doctor Carlos Seco Serrano (1957-1975), ambdós encastellats en el seu gran despatx de la Torre del Rellogte; també l'agregat i jesuïta Nazario González

(1967-1974), un dels introductors de l'estudi del marxisme a la Facultat, l'adjunta Mercedes Vilanova (1968-2006), i Josep Florit professor ajudant, seguit dos anys després per Antoni Jutglar (1970-1980). El 1971 havia arribat de València el professor Emili Giralt i amb ell Rafael Aracil; la qual cosa va ser vista com la continuïtat progressista de l'herència de Vicens, de qui Giralt havia estat alumne. Un altre professor destacat va ser Josep Termes, el qual va tenir una primera fase docent interrompuda per les expulsions en ocasió de la Caputxinada i després, ja com a catedràtic entre els anys 1982 i 1991 en què va integrar el selecte grup de professorat que es va incorporar a la prestigiosa Universitat Pompeu Fabra. Tampoc puc oblidar al catedràtic Vicente Cacho Viu, opusdeista madrileny votant del PSOE (ell deia que era "Opus 5ª assemblea") qui va sobresortir per la seva recerca sobre el catalanisme. Durant un temps vam tenir al Departament la confrontació viva entre dretes i esquerres, amb la qual cosa vam ser com un petit mirall reflex del país, confrontació que va desembocar en la feliç situació que encara perdura en la qual tots vam ser progressistes.

Altre focus de progressisme acadèmic va ser la Menció (1983) i després Departament d'Antropologia (a partir del 1994 llicenciatura pròpia), conformat pel professor agregat Claudi Esteve (1968-1984): ell venia de Madrid i abans de Mèxic, on, entre altres, havia estat deixeble de Bosch i Gimpera. El Departament va comptar inicialment amb les professores Maria Jesús Buxó i Josefina Roma i amb Jesús Contreras. A més, durant molt temps va integrar els estudis d'Història d'Amèrica, amb el professor Miquel Izard (1961-1965, i del 1975 fins a la jubilació), un altre deixeble de Vicens Vives i si no vaig errat el pioner de la reintroducció de la Història Contemporània de Catalunya a la nostra Universitat després de la Guerra Civil; al seu costat, aquests estudis van comptar també amb la professora Pilar Gracia Jordan.

Ens queden els dos Departaments que sens dubte representen millor el lligam dels nostres estudis entre el passat a l'Autònoma republicana, el 'present' universitari sota el franquisme i el posterior dit democràtic: em refereixo, per descomptat, a l'àrea de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia i a la dels Estudis Medievals; la primera determinada inicialment per la tasca de Pere Bosch i Gimpera; i la segona per professors com Ferran Soldevila i el mateix Vicens Vives abans d'iniciar la nova etapa vers els estudis d'història moderna i contemporània. Es tractava d'unes àrees amb una gran projecció extrauniversitària en museus, excavacions i altres plataformes i institucions. En l'àrea de Prehistòria es va haver de viure inicialment sota la 'dictadura' del falangista hedillista i filonazi Martín Almagro, que va arribar a Barcelona el 1939 com a director del Museu Arqueològic i el 1943 es va fer catedràtic de Prehistòria. La seva pertinença cap a Madrid (aquest era el recorregut típic dels catedràtics no catalans d'aleshores) i el retorn dels deixebles de Bosch i Gimpera va permetre iniciar un canvi substancial en aquestes disciplines. El 1959 tornava Joan Maluquer de Motes i poc després gent de la categoria de Miquel de Palol o Miquel Tarradell. Els seus deixebles van acabar de conformar l'Àrea, començant pels professors J.M. Fullola, Francesc Gràcia o Àngels Petit. En el camp de la Història Medieval els primers passos post 1939 van

venir determinats per la presència d'Alberto del Castillo, un altre que entrà a Barcelona amb els nacionals, i per Felip Mateu Llopis (encara que aquest va desenvolupar el gruix de la seva tasca a la que amb el temps seria la Biblioteca de Catalunya). El disseny inicial del Departament, però, va correspondre a Emilio Sáez, arribat a Barcelona el 1958, on el 1962 va constituir el Instituto de Història Medieval de España que esdevindria el nucli del futur Departament, que va dirigir entre els anys 1964 i 1979 quan va anar a Madrid. Sáez va facilitar l'anada al Colegio de España de Bolonya als professors Salvador Claramunt i Prim Bertran; al seu costat van acabar de donar forma al nou Departament la professora Carme Batlle altre deixeble de Vicens Vives, Antoni Sòria o Antoni Riera.

Fins a finals dels setanta i primeríssims vuitanta l'ambient a la Facultat podríem dir que va continuar essent força 'casolà'; ens coneixíem tots i ens aturàvem sovint a 'fer-la petar' quan ens trobàvem a la secretaria, pels passadissos, en aquell bar realment tan poc acollidor o a les Juntes de Facultat. Els degans van ser Salvador Claramunt (1980-1992), Rafael Aracil (1992-1998) i el geògraf Pedro Clavero (1998-2004). La novetat d'aquests anys, si més no administrativa, va ser la constitució de les Divisions; pel que fa a nosaltres, la Divisió Primera de Ciències Humanes i Socials. El primer president va ser el filòleg Gabriel Olivé (1986-1992), membre destacat del grup mallorquí que, juntament amb el gironí, sempre han tingut molta capacitat d'influència a la nostra Universitat. Darrere seu van venir les presidències de Salvador Claramunt i de Jesús Contreras, per acabar amb la del filòsof Agustín González. Les Divisions no crec que tinguessin gaire temps per a fomentar noves sinergies interdisciplinàries, si més no en l'aspecte acadèmic; però era plaent com a mínim trobar-nos amb companys d'altres Facultats en les jornades electorals que es desenvolupaven al Paranimf.

L'altre factor que va determinar la vida de la Facultat va ser el llarg procés de retorn al centre de Barcelona; de fet, haurà estat una de les obres més llargues que s'han produït a la ciutat, rere les de la Sagrada Família és clar: van començar el 1989 i el procés es va perllongar fins al trasllat durant el curs 2006-2007, gairebé vint anys després. Situat al carrer Montalegre, l'edifici de les Facultats de Filosofia i de Geografia i Història, obra dels arquitectes Cristian Cirici, Bassó i associats, volia ser un important equipament cultural que completava els existents i que havia de contribuir al gran projecte de revitalització del Raval endegat en la conjuntura olímpica de Barcelona '92. El disseny de la nova Facultat ara ja no era 'brutalista', malgrat que va ser rebut amb parers no sempre coincidents: era un luxe poder disposar de despatxos amplis i unipersonals que s'obrien a uns passadissos que alguns van comparar amb la presó nord-americana de San Quentin i, malgrat que no hi he estat ingressat mai i per això no tinc criteri comparatiu, una mica d'estètica carcerària sí que tenien. Es va haver de solucionar el problema del soroll, que pujava del bar i que dificultava les feines de secretaria, o el problema de la llum solar (tant estranya en el món Mediterrani), que impedia la tasca a les aules, etc.; però a l'àmplia biblioteca per fi predominaven les parets rectes.

Els degans i deganes de la nova Facultat (i haig de precisar la doble adscripció de gènere, perquè si no ella no m'ho perdonaria com a bona pionera que en va ser) van ser la doctora Maria Ángeles del Rincón (2004-2012), Francesc Xavier Roigé (2012-2017) i Ricardo Piqueras (del 2017 fins a l'actualitat). Des de l'origen, la Facultat ha evolucionat molt: ara disposa de Centres adscrits, Instituts de Recerca, càtedres adjuntes, projectes de recerca de diversos tipus i nivells, revistes especialitzades, col·leccions de llibres, tota la gamma de coses lligades a les noves tecnologies, etc. etc. També ha evolucionat i s'ha professionalitzat moltíssim l'administració, de la qual no he parlat perquè altra veu autoritzada ja ho han fet. En definitiva, l'evolució ha estat enorme fins a convertir-se en la millor Facultat de Geografia i Història del Raval barceloní i, segurament, d'un espai geogràfic molt més ampli.

No voldria acabar, però, sense fer un parell de recomanacions de persona gran (per tant, de les que es poden oblidar just acabades d'escoltar). La primera és que em sembla que la Facultat hauria d'incrementar la seva presència cultural ciutadana i projectar cap enfora tot el potencial de què disposa, que és molt; això vol dir remar tots junts i, per tant, trencar la inèrcia individualista que ens acostuma a caracteritzar. Em permeto un suggeriment ambiciós com exemple: l'organització d'un seminari internacional per discutir quin paper haurien de jugar les Humanitats en la formació de la ciutadania en l'actual moment de crisi global. Tenim els companys de Filosofia al costat que en podrien estar interessats; i tenim l'actual Rector, un magnífic aval i pont cap a altres disciplines. He pensat en aquesta iniciativa perquè en un altre moment històric de crisi, l'any 1936, destacats intel·lectuals i professionals europeus es reuniren a Budapest amb el mateix objectiu (l'admirat Joan Huizinga entre ells). Molt recent, i si voleu una mica més pijo, el II Dènia Festival de les Humanitats, l'octubre de l'any passat, el van dedicar "a la mobilització de les humanitats al rescat de la condició humana". Potser m'he passat, però crec que aquesta iniciativa o altres de menor abast si més no ens recorden que la nostra responsabilitat va molt més enllà de l'exercici de la docència i la recerca.

La segona recomanació és més de Facultat endins. Penso que s'ha de buscar la manera que les successives generacions d'estudiants coneguin l'aportació que han fet a la Institució i a la ciència els diferents professors que hi han dedicat una part important de la seva vida i activitat. Aquest és el gran potencial de la Facultat, quelcom que va molt més enllà de la imprescindible bona gestió acadèmica i que fa que una Facultat sigui Facultat universitària i tingui allò més que la separa d'un institut de tercer ensenyament.

Espero que em perdonareu les molèsties; i moltes gràcies.

